

Kultur / **Bøger**

En arrogant labyrint

Foto: David Stjernholm

ANMELDELSE / 24.04.17

Amalie Smith har skrevet et ufarligt formeksperiment, der i klare øjeblikke viser hendes store talent – men er hun i virkeligheden snarere forsker end forfatter?

Victor Boy Lindholm

Et første spørgsmål: Hvorfor? Spørgsmålet er næsten uhørt i litteraturkritikken. Her vil man hellere spørge hvordan? Hvordan er teksten skruet sammen? Hvordan sætter det sig selv i spil? Med Amalie Smiths nye bog *Et hjerte i alt* må jeg give fortabt og gentage mit spørgsmål: Hvorfor?

Et hjerte i alt er en litterats våde drøm. Den spiller næsten perverst på en stor mængde litteraturteoretiske diskussioner om genre, form og indhold. Det gør bogen f.eks. i sin paratekst. Altså alt det, der ligger udover selve *teksten*. På bagsiden betegnes *Et hjerte i alt* som en samling af noter, essays, praksis og poetik fra perioden 2007-2017. Den dækker hele Smiths aktive periode, og er en refleksion over hendes samlede opus.

Hvis man åbner bogen møder man straks det første brud. Teksten er vendt om. Man læser altså bogen vertikalt i stedet for horisontalt. Man læser oppe fra og ned, i stedet fra højre mod venstre. Og her må jeg allerede spørge: hvorfor? – og sige uden megen rygdækning, at det føles en smule arrogant – ja, næsten fremmedgørende, denne bevægelse, at læse bogen på hovedet.

Det er bemærkelsesværdigt, at netop parateksten er så påfaldende, ja næsten insisterende tydelig. Ved gennemlæsningen føles det som om, at det nærmest er det bogen handler om. Bogens form træder så tydeligt frem, at den næsten spærrer for selve tekstens indhold. Der er en diskussion på spil mellem form og indhold, der er gennemtænkt helt ned i tekstopsætningen, og hatten af for det, men det er som om, at man et eller andet sted i læsningen bliver væk i denne struktur. Uden om selve teksten er der i venstre side angivet en genre og i højre side en titel. Disse betegnelser følger serier af tekster igennem bogen, der brydes ud fra et umiddelbart tilfældigt mønster. Således indledes *Et hjerte i alt* med et manifest »Inger Christensen fortsatte, hvor Descartes slap, da hun (i et essay om barokken) skrev: "Jeg tænker, altså er jeg en del af labyrinten." Man hæver sig ikke op og ser verden *udefra*, når man tænker - man står stadig midt i labyrinten.« Citatet lægger sig i forlængelse af læseoplevelsen. En labyrintisk struktur, hvor den lineære læsning er annulleret. Et formbevidst anarki, som ikke rigtig forløses i noget interessant. Jeg sidder hele tiden og venter på, at formen bruges til noget, altså at teksten træder ud af sin blotte form.

Hvis man har fulgt Smiths forfatterskab ved man, at hun er en formbevidst og genrebrydende forfatter. Hun er tværestetisk og har overskredet kunstarternes traditionelle grænser i kraft af sine parallelle virker som forfatter og billedkunstner. Hun har et slags antropologisk blik, der går igennem hendes samlede værk. Et blik der er karakteriseret af en særlig grundighed og en evne til at dykke ned i oversette

emnefelter. Det er desværre en grundighed, jeg altid har fundet en smule kedsommelig. Den kommer til udtryk som en slags ordentlighed, hvor det indsamlede materiale aldrig bliver forløst i en tilfredsstillende form.

For mig var Smiths forrige roman *Marble* om overfladen på græske statuer ikke det mesteværk, som anmelderstanden gjorde den til, den var for flad, og jeg må sige, at Smith selv formår at formulere min modstand. Her reflekterer hun i *Et Hjerte i alt* over *Marble*: »Når venner og kolleger har spurgt mig, hvordan det går med projektet, har jeg sagt, at jeg har samlet en masse *materiale* ind, men at det ikke har fundet nogen *form* endnu.« I min optik fandt *Marble* aldrig den form, og jeg mener, at det er fordi Smith er en dygtigere researcher end forfatter. *Et hjerte i alt* giver indtryk af en nysgerrig, intelligent og ambitiøs forfatter, der står med en stor mængde materiale, hvis potentiale hun kun glimtvis får sat i spil. Den tværæstetiske ambition står simpelthen og spærrer for værkets klarhed. Det er der sikkert en labyrintisk pointe i, men jeg mener ikke, at dette gør noget for kvaliteten.

Et hjerte i alt er Smiths egne noter fra et allerede voksende forfatterskab, og jeg tror måske, at de burde været blevet i notesbogen. Bogen gentager pointer, som hendes tidligere bøger allerede har fremsat, som de græske skulpturers farver i *Marble*, hjernerystelsen og dens konsekvenser i *Læsningens anatomi* og værkets struktur i *I civil*. *Et hjerte i alt* føles først og fremmest overflødig. Ikke uinteressant, da den er fyldt med betragtninger og anekdoter, men overflødig set i lyset af Smiths samlede forfatterskab

Der hvor hvor bogen virkelig skinner, for det gør den en gang i mellem, er når Smith skriver om de græske svampedykkere. Her er den perfekt og stilsikker på en måde, der næsten virker arrogant, set i forhold til mange af bogens andre lidt overflødige afsnit. Her forstås arrogant, som en slags sørgmodighed over, at Smith ikke formår at hæve resten af bogen op til dette niveau, når hun tydeligvis er i stand til at skrive blændende. Ikke fordi hun ikke kan, men netop ikke virker interesseret i det. Genren er essays og titlen på teksten er *DEL AF MASKINEN*. Her får vi i brud fortællingen om de græske svampedykkere, der i generationer høstede havsvampe på bunden af det Ægæiske hav. I små urovækkende kapitler bliver sammenhængen mellem mennesket, naturen og opfindelsen af dykkerdragten sat i spil. »Når svampedykkeren har vænnet sig til halvmørket på havbunden, bevæger han sig fremad i sin søgen efter svampe. Trykket på bunden gør ham omtåget. For ikke at blive væltet af strømmen går han op mod den – foroverbøjet som en, der læner sig mod en kraftig vind. Han har net, en fork og en kniv med sig. Når han ser en svamp, pirker han til den med forken. Hvis skorpen løsner sig som skindet på en moden fersken, kan svampen skæres fri og lægges i nettet.« Sådan, her bruger Smith sit analytiske blik til at fremmane et fremmed sted, havbunden med den tunge dykker, så det står så klart og tydeligt, at det gnistrer. Det er perfekt og det stikker lidt i hjertet, at hun ikke formår eller som sådan ikke har lyst til at gøre dette bogen igennem. Det er selvfølgelig urimeligt at diktere en forfatter, og det er slet ikke anmelderens opgave, men man kan jo håbe, og der skal lyde et konservativt hej herfra: Mere historiefortælling, mindre formeksperiment. I længden er det sidste lidt kedeligt.

FAKTA

Amalie Smith

Et hjerte i alt

172 sider, 299,95 kr.

Gyldendal